

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและพื้นฐานของปัญหา

เนื่องจากหน้าที่นำสืบในคดีแพ่ง ได้ยึดแนวทางของหลักกฎหมายที่กล่าวว่า “ผู้ใดกล่าวอ้างผู้หนึ่งมีหน้าที่นำสืบ” เป็นเวลานานมาโดยตลอด และเป็นหลักกฎหมายที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84 ได้บัญญัติไว้ หลักกฎหมายดังกล่าวนี้ เมื่อพิจารณาจากหลักคิดทั่วไปแล้วทำความเข้าใจได้ง่าย กล่าวคือ ฝ่ายใดกล่าวอ้างว่าจะเกิดต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของบุคคลอื่น ควรให้ฝ่ายที่กล่าวอ้างพิสูจน์ให้เห็นความผิดว่าฝ่ายที่กระทำละเมิดนั้นได้ละเมิดอย่างไร เสียหายหรือไม่ ไม่ควรที่จะให้ผู้ถูกกล่าวหาว่าละเมิดเป็นผู้นำพิสูจน์ข้อเท็จจริง

แต่อย่างไรก็ตาม ความเสียหายที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมิได้เป็นไปอย่างเรียบง่ายตรงไปตรงมา เพราะการก่อการละเมิดปัจจุบันนั้นมีความซับซ้อน เพราะการละเมิดที่เกิดจากสินค้า วัตถุ หรือสิ่งของต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยหรือสาเหตุแห่งการก่อการละเมิด ได้ใช้วิทยาการสมัยใหม่ในกระบวนการผลิตสินค้าต่าง ๆ จนผู้บริโภคที่เป็นประชาชนธรรมดาทั่ว ๆ ไป ไม่อาจจะพิสูจน์ได้ว่าสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย นั้น ประกอบด้วยส่วนประกอบใดบ้าง และความเสียหายเกิดขึ้นได้อย่างไร อีกทั้งยังมีข้อเท็จจริงที่เป็นปัจจัยอื่นอีกมากมายที่อาจเป็นต้นเหตุแห่งความเสียหายที่ผู้บริโภคไม่อาจจะทราบได้ จึงควรนำหลักข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย โดยยกเว้นให้ผู้บริโภคที่เป็นผู้เสียหายจากการใช้หรือบริการสินค้า ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ แต่ให้เป็นหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจ เป็นผู้ที่มีหน้าที่พิสูจน์ จึงน่าจะเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคได้มากกว่า

ความแข็งแกร่งของหลัก “ผู้ใดกล่าวอ้าง ผู้หนึ่งมีหน้าที่นำสืบ” เป็นจุดอ่อนด้อยของการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีมาโดยตลอด และเสียเปรียบต่อผู้ประกอบการอย่างมาก รัฐจำเป็นต้องอาศัยนิตินโยบาย ด้วยการเข้าไปแทรกแซงและคุ้มครองผู้บริโภคที่เสียเปรียบต่อผู้ประกอบการ ไม่ว่าจะเป็นการเสียเปรียบในด้าน ฐานะทางเศรษฐกิจ อำนาจต่อรอง การศึกษา ความรู้ ในข้อมูลของสินค้า การดำเนินคดี ด้วยการให้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการคุ้มครองผู้บริโภค โดยการบัญญัติข้อสันนิษฐานตามกฎหมายไว้ในกฎหมายต่าง ๆ เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายที่เป็นผู้บริโภคให้เกิดประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ เพราะเมื่อมีข้อสันนิษฐานตามกฎหมายเป็นประโยชน์แก่ผู้เสียหายแล้ว จะก่อให้เกิดการผลักดันการพิสูจน์ไปยังอีกฝ่ายหนึ่ง

การที่สังคมวิวัฒนาการจากภาคเกษตรกรรมเป็นภาคอุตสาหกรรม ส่งผลให้การผลิตสินค้ามีความเจริญก้าวหน้าอย่างมาก เนื่องจากผู้ประกอบการได้นำเอาวิทยาการที่มีเทคโนโลยีขั้นสูงมาใช้ประกอบในกระบวนการผลิต ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนการผลิต การออกแบบ การผสมของสินค้า การบรรจุ การแปรรูป การปรุง ส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของประชาชนผู้บริโภคที่จำต้องใช้สินค้าที่อาจขาดความปลอดภัยหรือบกพร่องในการผลิตได้

กฎหมายลักษณะละเมิด มาตรา 420 ซึ่งเป็นแม่บทหลักของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีแนวคิดที่มุ่งคุ้มครองผู้เสียหายที่เป็นปัจเจกชน และความเข้มงวดของหลักเกณฑ์ความรับผิดที่ต้องอาศัยความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ไม่อาจให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนที่เป็นผู้บริโภคโดยส่วนรวมที่เกิดความเสียหายจากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ได้

และเมื่อพัฒนาการของกิจการมนุษย์มีความก้าวหน้ามากกว่าวิวัฒนาการของกฎหมายหลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในทางละเมิด ที่ถือหลักเกณฑ์ความจงใจหรือประมาทเลินเล่อเป็นเกณฑ์ในการกำหนดความรับผิด มีข้อจำกัดและขาดประสิทธิภาพในการจะคุ้มครองผู้บริโภคที่เกิดการละเมิดโดยสินค้าหรือผลิตภัณฑ์

ดังนั้น รัฐจึงต้องคิดหามาตรการต่าง ๆ ในทางกฎหมาย เพื่อลดความเข้มงวดของกฎหมายลักษณะละเมิดและความเข้มงวดของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ที่ต้องอาศัยความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ และหลักผู้ใดกล่าวอ้างผู้ใดมีหน้าที่นำสืบ จำเป็นต้องใช้นิตินโยบายให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคม เพื่อให้ความคุ้มครองผู้บริโภคและเพื่อผ่อนคลายความเข้มงวดของกฎหมายต่าง ๆ ที่ไม่อาจให้ความคุ้มครองผู้เสียหายได้

การจะนำหลักเกณฑ์ในกฎหมายลักษณะละเมิดแบบปัจจุบัน ซึ่งมีองค์ประกอบว่าเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ มาใช้กับความเสียหายที่เกิดจากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ ไม่อาจคุ้มครองผู้เสียหายที่เป็นประชาชนในฐานะผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม เพราะการนำสืบถึงความจงใจหรือความประมาทเลินเล่อ เป็นเรื่องสุดวิสัยที่ผู้บริโภคจะนำสืบได้ว่า ผู้ประกอบการได้ประมาทเลินเล่อในขั้นตอนการผลิตสินค้าอย่างไร

ข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย คือ หลักการรับฟังข้อเท็จจริง ซึ่งจะนำมาใช้ได้ต่อเมื่อมีการพิสูจน์ข้อเท็จจริงบางอย่างให้ปรากฏแล้ว ศาลจึงต้องสันนิษฐานหรืออาจสันนิษฐานได้ว่าข้อเท็จจริงอื่นบางประการได้มีหรือได้เกิดขึ้นแล้ว กล่าวให้ง่ายก็คือ ข้อสันนิษฐานเป็นการรับฟังข้อเท็จจริงตามเงื่อนไขอันเกิดจากข้อเท็จจริงเรื่องหนึ่ง

และแนวความคิดของข้อสันนิษฐานตามกฎหมายมีพื้นฐานอยู่บนความคิดที่ว่า หากไม่มีการสันนิษฐานไว้เช่นนั้น การพิสูจน์ข้อเท็จจริงบางอย่างอาจเป็นไปได้หรือเป็นไปได้ยาก ข้อ

สันนิษฐานดังกล่าวจะเป็นการยกประโยชน์ให้กับคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งซึ่งกฎหมายประสงค์จะคุ้มครอง เมื่อพิจารณาในแง่นโยบายทางกฎหมายหรือคุณค่าบางประการ

ข้อสันนิษฐานตามกฎหมายเป็นหลักกฎหมายพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการรับฟังข้อเท็จจริงชนิดหนึ่ง ซึ่งเมื่อมีข้อสันนิษฐานศาลจะฟังข้อเท็จจริงในเบื้องต้นว่ามีอยู่อย่างใดอย่างหนึ่งก่อน จนกว่าจะได้มีการพิสูจน์หักล้างเป็นอย่างอื่น และข้อสันนิษฐานตามกฎหมายเป็นรูปแบบของการใช้เหตุผลทางกฎหมายในการให้การรับรองข้อเท็จจริง โดยดึงมาสู่ข้อเท็จจริงที่ยังไม่มีการพิสูจน์ เพื่อเป็นการลดภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหาย และข้อสันนิษฐานตามกฎหมายช่วยให้มีการอนุมานข้อเท็จจริงหรือการลงความเห็น โดยพิจารณาจากหลักทั่วไปเพื่อไปสู่เรื่องเฉพาะ (Deduction) อันเป็นการหาเหตุผลโดยนำหลักการของข้อเท็จจริงใหญ่หรือข้อสรุปกว้าง ๆ ซึ่งเป็นเหตุผลที่เป็นจริง ในกรณีทั่วไปทุกกรณีมาอธิบายข้อเท็จจริงโดยการอุปมาน (Induction) อันเป็นการรวบรวมข้อเท็จจริงย่อยจากกรณีเฉพาะมาสรุปรวมเป็นข้อเท็จจริงใหญ่ คือข้อสรุปที่กว้างซึ่งเป็นเหตุผลที่เป็นจริงได้

สำหรับความหมายของข้อสันนิษฐานตามกฎหมายมีความหมายดังนี้ คือ ข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย คือ ข้อสันนิษฐานที่มีกฎหมายบัญญัติขึ้น ซึ่งมีทั้งในทางแพ่งและอาญา ผลแห่งการที่มีข้อสันนิษฐานก็คือ ผ่อนผันให้คู่ความฝ่ายที่ได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนำสืบแต่เพียงว่า ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการสันนิษฐานนั้น คือ พิสูจน์ข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขแห่งการสันนิษฐาน ซึ่งเมื่อพิสูจน์ได้แล้ว ศาลก็จะยอมรับฟังข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐานได้ทันที

และข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย (Presumption of law) เป็นบทสันนิษฐานตามกฎหมายที่ฝ่ายนิติบัญญัติโดยรัฐสภาสร้างขึ้น และข้อสันนิษฐานนั้นเพื่อบางแนวทาง การรับฟังพยานแวดล้อมของศาลให้เป็นไปในแนวทางที่ฝ่ายนิติบัญญัติได้กำหนดไว้

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า ข้อสันนิษฐานตามกฎหมายเป็นหลักกฎหมายพยานหลักฐานเกี่ยวกับการฟังข้อเท็จจริงชนิดหนึ่ง ซึ่งเมื่อมีข้อสันนิษฐานศาลจะฟังข้อเท็จจริงในเบื้องต้นว่ามีอยู่อย่างใดอย่างหนึ่งก่อน จนกว่าจะได้มีการพิสูจน์หักล้างเป็นอย่างอื่น เมื่อก้าวถึงข้อสันนิษฐาน (Presumption) ก็ต้องกล่าวถึงข้อเท็จจริง 2 ประการซึ่งเกี่ยวพันกัน ข้อเท็จจริงประการแรกเรียกว่า “ข้อเท็จจริงพื้นฐาน” (basic fact) ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่ยุติแล้ว กับข้อเท็จจริงประการที่สองซึ่งเรียกว่า “ข้อเท็จจริงที่สันนิษฐาน” (Presumption fact) เมื่อกล่าวว่ามีข้อสันนิษฐานว่าเด็กเกิดระหว่างสมรสเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของสามีภริยานั้น ข้อเท็จจริงที่ว่าหญิงผู้เป็นภริยาคคลบุตรในระหว่างที่สมรสอยู่กับสามีเป็น “ข้อเท็จจริงพื้นฐาน” ส่วนข้อเท็จจริงที่ว่าเด็กคนนั้นเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายที่เกิดจากชายคู่สมรสนั้นเป็น “ข้อเท็จจริงที่สันนิษฐาน” การที่จะเกิด

ข้อเท็จจริงที่สันนิษฐาน จึงต้องมีข้อเท็จจริงพื้นฐานเสียก่อน ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ 3 ทาง คือ 1.ศาลรับรู้เอง 2. คู่ความยอมรับ และ 3.คู่ความนำสืบ

การนำหลักข้อสันนิษฐานตามกฎหมายมาปรับใช้กับความรับผิดชอบในสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ เป็นการสอดคล้องกับสภาพของสังคมและจะช่วยลดภาระของผู้บริโภค ที่ต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริง โดยการผลักภาระการพิสูจน์ไปยังผู้ประกอบการธุรกิจในการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่เป็นฝ่ายรู้ข้อมูลการผลิตสินค้าแต่เพียงฝ่ายเดียว จึงเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคม

อนึ่ง ในการฟ้องเรียกค่าเสียหายทางแพ่ง จากการละเมิดด้วยสินค้าต่าง ๆ หลักกฎหมายที่นำมาใช้เพื่อคุ้มครองเยียวยาทางแพ่งแก่ประชาชนผู้บริโภคย่อมเป็นไปตามหลักในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด มาตรา 420 ซึ่งเป็นแม่บทหลัก ทั้งนี้เพราะประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายกลางเป็นการเฉพาะที่บัญญัติถึงหลักเกณฑ์ความรับผิดชอบในทางแพ่งอันเกิดจากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ขาดความปลอดภัยหรือบกพร่อง เพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจรับผิดชอบต่อการละเมิดจากสินค้าได้

แม้ว่าประเทศไทยมีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 ก็ตาม แต่กฎหมายเฉพาะเหล่านี้มิได้มีหลักเกณฑ์ที่เป็นสภาพบังคับทางแพ่ง เนื่องจากหลักการโดยรวมของกฎหมายต่าง ๆ ดังกล่าวนี้อาจมีลักษณะที่เป็นมาตรการการควบคุมทางปกครอง เช่น การควบคุมการโฆษณา ฉลาก สัญญา เพื่อให้คุณภาพของสินค้าได้มาตรฐานตามที่ราชการประกาศกำหนดไว้มากกว่าการมุ่งให้ความคุ้มครองเพื่อการเยียวยาในทางแพ่ง

จากข้อจำกัดของกฎหมายเฉพาะต่าง ๆ ดังกล่าว การพิสูจน์ความเสียหายในชั้นศาลต้องพึงมาตรา 420 ประกอบมาตรา 84 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง อันเป็นวิธีพิจารณาความคดีแพ่งทั่ว ๆ ไป ที่ผู้เสียหายหรือผู้บริโภคจำต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายจากสินค้าเกิดขึ้นเพราะ ผู้ประกอบการธุรกิจประมาทเลินเล่อ ตามหลัก “ผู้ใดกล่าวอ้างผู้นั้นมีหน้าที่นำสืบ” หลักการพิสูจน์ดังกล่าว ย่อมเป็นภาระแก่ผู้บริโภคอย่างมาก เนื่องจากกระบวนการผลิตสินค้าอยู่ในความรู้เห็นของฝ่ายผู้ประกอบการธุรกิจแต่เพียงผู้เดียว

เมื่อภาระการพิสูจน์ตกอยู่แก่ประชาชนผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหาย ผู้เสียหายที่เป็นประชาชนผู้บริโภคต้องประสบกับความยุ่งยากในการพิสูจน์ถึงการกระทำหรือการงดเว้นการกระทำของผู้ประกอบการธุรกิจ ในกระบวนการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งข้อมูลการผลิตอยู่ในความรู้เห็นของฝ่ายผู้ประกอบการธุรกิจแต่เพียงฝ่ายเดียว แม้ผู้เสียหายอาจพิสูจน์ได้ว่าความ

เสียหายได้เกิดขึ้นจากการใช้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ขาดความปลอดภัยก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดขึ้นได้ด้วยสาเหตุใดและอย่างไร

อย่างไรก็ตาม ยังมีมาตรา 422 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นข้อสันนิษฐานความรับผิดชอบไว้ก่อน และเป็นหลักหนึ่งในหลักของข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย โดยผู้เสียหายไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ เมื่อเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของมาตรา 422 แต่มาตรา 422 ก็ยังมีข้อจำกัดในการบังคับใช้เพื่อคุ้มครองผู้เสียหายที่เป็นประชาชนผู้บริโภค เพราะมาตรา 422 เป็นเพียงบทขยายความจากแม่บทหลักของมาตรา 420 ในส่วนของ “โดยผิดกฎหมาย” และความไม่ชัดเจนของกฎหมายที่บัญญัติไว้ว่า “กฎหมายที่ประสงค์ปกป้องบุคคลอื่นๆ” มีอยู่ในกฎหมายฉบับใดบ้าง และจะทราบได้อย่างไรว่ากฎหมายแต่ละฉบับ มีวัตถุประสงค์ปกป้องบุคคลอื่นๆ นั้นมีลักษณะอย่างไร ในที่สุดการบังคับใช้กฎหมายแต่ละฉบับต้องมีการตีความ กฎหมายที่คู่ความยกขึ้นมาฟ้องร้องนั้นเป็นไปกฎหมายตามความมุ่งหมายแห่งมาตรา 422 หรือไม่ หรืออาจต้องค้นหาเจตนารมณ์จากหลักการและเหตุผลในชั้นการยกวางของกฎหมายแต่ละฉบับ ซึ่งในทางปฏิบัติอาจเป็นการเพิ่มภาระแก่โจทก์ซึ่งเป็นฝ่ายฟ้องคดีก็ได้

การที่กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคเฉพาะต่าง ๆ ที่กระจัดกระจายอยู่ จึงเป็นปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพได้ การที่รัฐออกกฎหมายเป็นการเฉพาะกรณี ๆ ไป ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 จึงขาดความเป็นเอกภาพของกฎหมายในการบังคับใช้ และขาดความเป็นกฎหมายกลาง จึงไม่อาจคุ้มครองประชาชนผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

และเมื่อพิจารณาถึงเนื้อหาของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคต่าง ๆ ที่กระจัดกระจายอยู่นั้น ยากแก่การบังคับใช้ เพราะกฎหมายต่าง ๆ นั้น มิได้มีบทบัญญัติถึงสภาพบังคับทางแพ่งที่เป็นหลักเกณฑ์ความรับผิดในทางละเมิดไว้อย่างชัดเจน และภาระการพิสูจน์ที่เป็นไปตามหลักทั่วไป “ผู้ใดกล่าวอ้างผู้นั้นมีหน้าที่นำสืบ” ยังเป็นการซ้ำเติมผู้บริโภคให้มีภาระการพิสูจน์ว่าผู้ประกอบการธุรกิจมีความประมาทเลินเล่ออย่างไร และผู้บริโภคเสียหายอย่างไร

เพื่อแก้ไขข้อจำกัดและปัญหาการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาข้างต้น การนำหลักข้อสันนิษฐานตามกฎหมายมาประยุกต์และปรับใช้กับความรับผิดในสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ผู้บริโภคผลักดันภาระการพิสูจน์ไปยังผู้ประกอบการธุรกิจในการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ ที่เป็นฝ่ายรู้ข้อมูลในการผลิตสินค้าแต่เพียงฝ่ายเดียว น่าจะเป็นแนวทางแก้ไขปัญหที่เหมาะสมกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้

บทบาทและกลไกของข้อสันนิษฐานตามกฎหมายเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินกระบวนการพิจารณาในแง่ของการช่วยลดภาระการพิสูจน์ ด้วยการให้ภาระการพิสูจน์ตกไปอยู่แก่อีกฝ่ายหนึ่งตามที่กฎหมายสันนิษฐานไว้ กล่าวคือ ในกรณีที่กฎหมายกำหนดข้อสันนิษฐานไว้ ผู้ที่มีภาระการพิสูจน์คือฝ่ายที่ถูกกฎหมายสันนิษฐาน ซึ่งในที่นี่ได้แก่ฝ่ายผู้ประกอบธุรกิจนั่นเอง แต่ตามกฎหมายปัจจุบันที่ตราขึ้นเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 ไม่ได้นำเอาหลักข้อสันนิษฐานตามกฎหมายมาบัญญัติไว้เลย ทำให้ไม่สามารถคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นประชาชนได้

กล่าวคือ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 ยังไม่มีหลักการในเรื่องข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย และกรณีที่ต้องรับผิดชอบในทางแพ่ง การให้ความคุ้มครองเยียวยาทางแพ่งแก่ผู้บริโภคจากการใช้หรือบริการสินค้า เช่น อาหาร หรือยา แล้วก่อให้เกิดการละเมิด เนื่องจากอาหารเป็นพิษ อาหารปลอม หรืออาหารไม่บริสุทธิ์ หรือกรณีที่ผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากการที่ภักษาบรรจุขาดความปลอดภัย ฉลากไม่ชัดเจน และจำต้องพิสูจน์พยานหลักฐานในชั้นศาล ผู้เขียนเข้าใจว่าต้องโยงการฟ้องร้องคดีทางแพ่งไปยังมาตรา 420 และวิธีพิจารณาความแพ่งตามมาตรา 84 ซึ่งเป็นหลักทั่วไปเหมือนคดีแพ่งธรรมดา นั่นเอง เพราะในกฎหมายเฉพาะดังกล่าวไม่มีสภาพบังคับทางแพ่งไว้โดยตรง

ด้วยข้อจำกัดของกฎหมายเฉพาะต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาดังกล่าว เป็นปัญหาต่อการคุ้มครองผู้เสียหายที่เป็นประชาชนผู้บริโภค รัฐจึงจำเป็นต้องตรากฎหมายกลางที่คุ้มครองผู้บริโภคจากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ขาดความปลอดภัยหรือบกพร่อง ที่มีเนื้อหาครอบคลุมทั้งกฎหมายสารบัญญัติและกฎหมายวิธีพิจารณาความเป็นการเฉพาะ จึงจะมีประสิทธิภาพในการคุ้มครองประชาชนผู้บริโภคได้อย่างสมบูรณ์

ผู้เขียนจึงเห็นว่า ความจำเป็นที่จะต้องศึกษาหลักข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักกฎหมายที่สามารถคุ้มครองผู้บริโภคได้ เพื่อนำมาใช้ในการคุ้มครองประชาชนในฐานะผู้บริโภคได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในเชิงของการลดภาระการพิสูจน์ไปยังผู้ประกอบธุรกิจที่เป็นผู้ผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์

ในการศึกษาเกี่ยวกับข้อสันนิษฐานตามกฎหมายนี้ จะเน้นเฉพาะกลไกหรือบทบาทของหลักข้อสันนิษฐานความรับผิดชอบไว้ก่อนตามมาตรา 422 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าสามารถส่งผลกระทบต่อภาระการพิสูจน์ในการละเมิดอันเกิดจากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ขาดความปลอดภัยหรือสินค้าที่บกพร่องได้เพียงใด

2. ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาวิจัยถึง ความเป็นมาและแนวความคิดเรื่องข้อสันนิษฐานตามกฎหมายที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายลักษณะละเมิดของไทยและต่างประเทศ โดยเฉพาะมาตรา 422 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นข้อสันนิษฐานความรับผิดชอบไว้ก่อนและเป็นส่วนหนึ่งของข้อสันนิษฐานตามกฎหมายด้วย เพื่อนำมาวิเคราะห์ในเรื่องละเมิดที่มุ่งคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นประชาชน คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 โดยผู้เขียนได้มุ่งศึกษาถึงข้อสันนิษฐานความรับผิดชอบไว้ก่อนตามมาตรา 422 ในฐานะที่เป็นกลไกของกฎหมายช่วยคุ้มครองผู้เสียหายที่เป็นผู้บริโภค ในด้านการผลการพิจารณาพิพากษาไปยังผู้ประกอบการธุรกิจที่เป็นผู้อยู่ในฐานะที่เข้าถึงพยานหลักฐานได้ดีกว่าผู้บริโภค

3. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อทราบความเป็นมาและเหตุผลของข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย
2. เพื่อทราบถึงแนวความคิดและลักษณะการละเมิดจากปัจเจกชนสู่ประชาชนในฐานะผู้บริโภค
3. เพื่อทราบกลไกและบทบาทของข้อสันนิษฐานตามกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองผู้เสียหายที่เป็นประชาชนที่เป็นผู้บริโภค
4. เพื่อนำข้อสันนิษฐานตามกฎหมายเป็นเครื่องมือหรือมาตรการในการผลการพิจารณาพิพากษาในคดีละเมิดต่อประชาชนในฐานะที่เป็นผู้บริโภค
5. เพื่อทราบถึงแนวโน้มการบังคับใช้ข้อสันนิษฐานตามกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้เสียหายที่เป็นประชาชนผู้บริโภคซึ่งถูกละเมิดจากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์

4. วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาเป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary research) ศึกษาจากตำราภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ บทความ เอกสาร คำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย และใช้หลักการวิเคราะห์กลไกและมาตรการของข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย